

REDACTIA

nr. 8

ANUNTUL

Anastro-Ungaria :
an 20 cor. pe 1/4
cor.; pe 1/4 de an
pe 1 lună 2 cor.
la Duminecă pe an
4 coreane.
România și
statate pe an:
40 franci.
scripse nu se napolază

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 8

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
de fiecare publicațiune.

Afât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Scrisorile nefrancate nu se
primesc.

Anul IV.

Număr de Duminecă

Nr. 48

Tristă școală!...

Ori care ar fi necazul ce un
ar face altuia, să socotim cu
ca o sfântă poruncă națională a
erge ca dreptate între noi să facă
ră. Indesebi afacerile noastre
cești și școlare să nu le dăm
foilor ungurești, cari chiar când
parte vre-unuia dintre Români,
le din urmă asupra neamului ro-
se numai ocară și rușine aruncă.
Doveri despre aceasta noi, cei
partile Terit Ungurești, am puté
am în fie-care zi. Pentru-că a-
pe nu e zi, în care câte un Ro-
slab să nu meargă la foii ungu-
și acolo își varsă nu numai nă-
ce-l are, ci s'apucă să strige
triva fraților sei cu cari are vre-o
mă. Protopopul Moise Bocșan și
lui seu, solgăbirul, sunt, în pri-
aceasta, niște pilde nu se poate
triste.

Se pare însă că Bocșenii nu sunt
niște adepți ai unei școli, a
cap din Arad nu se știește
chiar ca mitropolit să ceară aju-
solgăbirului ungar când vor-
e să facă rânduială între Ro-

„Egyetértés“ dela 6 Decembre
adeacă știrea, că la Mărișel, pro-
piatul Clujului, mitropolitul din
a poruncit să se facă alegere
lească cu ajutorul solgăbirului.

După ce invinuește adecă pe pro-
popul Roșescu care ar fi îndemnat
onit să nu aleagă, de câte ori nu
e ducea să țină alegere, numi-
iar scrie:

„In cele din urmă mitropolitul din
i-s'a urit de atâta trăgănare și în
protopopul a trimis să țină al-ge-
Dumitra Munteanu preot în Chișlău,
în aceeași vreme a rugat și pe fișpa
Clujului ca în această afacere grea să-l
pre ajutor preotul Filipan a ascu-
ragarea mitropolitului și a trimis la
locului pe fibirăul Biderman József.
la 2 Decembrie s'a și dus, împreună
cercuial și înălțind acolo și pe
Károly, directorul pădurilor cămărdă-
toți trei atâta li a vorbit sătenilor,
ce acestia s'au înduplecat și au ales
de preot pe T. Tóder“...

Brsvo mitropolit!

În „Egyetértés“ dela 3 Dec. un
ot al mitropolitului Meșianu în-
țește pe Episcopul Goldiș că nu
supus voinții ministrului Wlasics,
ar fi căutat să apere pe proto-
popul Bocșan. În numărul dela 6 Dec.
și ziar lauda harnicia mitropoli-
M. Meșianu, care face alegere preo-
că nu cu protopopul, ci cu aju-

torul fibirăului, notarului și a direc-
torului erarial...

Vă place, fraților din Ardeal,
„mâna tare“ ce ați ales?!

Și ce să mai zicem când vedem
că tot ce privește viața bisericii
române naționale se discută în foile
lui Bánffy și Kossuth și că cei cari
umplu foile ungurești cu lucruri cari
ar trebui să se discute numai în fața
forurilor competente, sunt Români și
oamenii de încredere ai I. P. S. Sale
Mitropolitului Meșianu?

Tristă școală. Și mai ales păgu-
bitoare bisericii și școlii române!

Monumentul lui Gheorghe Bariț. În
ultima ședință a „Asociațiunei“ dl Iosif St.
Șulățiu a prezentat, în scris, propunerea de
a se ridica un monument lui Gheorghe Ba-
rițiu.

Uitat aproape de toți,—românul harnic
și devotat, stegar al neamului nostru în
grele vremuri și în timp îndelungat, — de
opt ani de zile își doarme somnul vecinic în
cimitirul gr. cath. din Sibiu, fără să aibă
la căpătâiu un monument după cum merită.

Cuvântul ridicat de dl Șulățiu e vred-
nic de laudă, și credem că va ave durul de
a nu fi sunat în pustie în mijlocul „Asocia-
țiunei“, pentru care cu atâta drag s'a trudit
și a muncit Gheorghe Bariț până în ceasul
său din urmă.

Să fie mormântul lui Bariț un loc de
pehrinagiu. de unde suferetele să sorbă s'n-
țimentul desinteresării și iubirei sincere pen-
tru neam. ca întărite să se întoarcă la muncă
la luptă pentru idealurile neamului.

Gura păcătoșului adevăr grăește. În
ședința dela 5 Decembrie a Dietei deputatul
ovreiu Kossuth și Visontai a arătat Dietei
fără-de-legile ce savăresc fibirale când
vorba e ca cetăț-nii să țină vre-o întrunire
După-ce p vesteste anume întâmplări, zice:

„Dar nu numai dreptul de întrunire
este călcat în picioare în Ungaria, ci e la
ordinea zilei și nesocotirea libertății perso-
nale. În osânde de ale Curiei se pot citi lu-
crări îngrozitoare despre sâlbăticiile gean-
d rnilor

Nici-odată nu s'a întâmplat însă, ca
față cu invinuirile rostite ai, vre-unul din
membrii guvernului să vină și să se apere.
arătând că geandarmii cari au chinuit pe
cetățeni au fost pedepsiți“.

După ce constată că nici sub Széll nu
s'au îndreptat lucrurile, zice:

„In țeara Ungurească lucrurile au
ajuns mai rău ca în Rusia. Aici cetăț-nii
sunt aruncați în temniță fără să li se mai
aducă judecată.

„Presa este terorizată. În ora dreptului,
legii și dreptății, ziaristul a ajuns acolo, că
dacă își ridică vocea în interesul binelui
obștesc, este dus în fața a trei instanțe ju-
decătorești. Este tratat ca cel din urmă cri-
minal. Libertatea de presă care a fost știr-
bită, trebuie așezată în starea ce i se cu ine.
„In privința libertății de presă stăm
mai rău ca sub regimul lui Bach!“

Când arătam însă noi aceste abuzuri
și fără de legi presa maghiară ne sărea în
cap și ne invinua că batjocorim țeara și
egile ei.

Nimic nu caracterizează de alt-fel mai
trist lucrurile, de cât faptul, că Ungurii au
ajuns ca un Ovreiu să le dea lecții de libe-
ralism și dreptate!

Are dreptate!

Episcopul catolic Majláth e cu-
noscut ca un cap bisericesc, care se
interesează de aproape de soartea
poporului său. Se învârte mult prin-
tre oameni, ispitește și cearcă să
aște căi de îndreptare a relelor pe
care le întâlnește la popor.

Mai nou a dat earăși o scrisoare
pastorală către credincioși, în care
se ocupă cu sbiciuirea răului nărav
ce la Unguri s'a prefăcut în boală,
de-a da cu toții năvală asupra ora-
șelor și a se pripăși prin cele can-
celarii, tirând o viață adesea foarte
amărită, în vreme ce la țară ar fi
putut trăi mult mai bine, cu puțină
muncă.

Dăm o spicuire din ideile episco-
pului ungar, pentru-că ele se potri-
vesc în multe și la noi, și poate unul
ori altul, tiner ori părinte va prinde
ceva din ele.

Episcopul arată, că în țara asta, fie-
care ram producător, și meserii, și indu-
striei și comerțului și agriculturii, se luptă azi
cu „crisă“ (zile grele), dar între toți ramii,
doar cel mai bolnav e cel al agriculturii
(a lucrării pământului cu toate izvoarele
sale).

Pricina ține a o fi aflat în aceea, că
clasele producătoare, cum sunt și economii,
sunt date de ripă, sunt împinse spre ban-
crot, deoarece ce clasa mijlocie, mosierii mij-
locii, în loc să-și lucreze cu străduință mo-
șia rămasă lor dela moși strămoși și prin
mijloace mai bune de lucrare să o ducă la
înflorire și mai mare, dând pildă și popo-
rului mai sărac, ei toți își vând moșioarele
și dau goană la orașe, înmulțind domniile
cu floare în pălărie și ta bunar cu sără-
cie (oficiantii proletari).

Ar trebui zice episcopul, să se regu-
leze afacerile de credit așa, ca să se poată
mântui proprietarii mijlocii și să fie su-
ții acolo unde sunt; ar trebui regulată
treaba cu mostenirile (să nu mai coste așa
de mult aceste regulări). Ar trebui făcută
viața la sate mai plăcută, ca să nu fugă
de ea domnișorii, și ar trebui crescuți tinerii
dintr'una pentru carierele productive ade-
că pentru viața lucrătoare a agriculturii, in-
dustriei etc.; nu toți cu fumuri de domnie
și de cancelarie!

Are multă dreptate în aceste cu-
vinte episcopul Majláth. Și la noi
mulți părinți au ideea greșită, că dacă
fiul lor a umblat la școală, apoi tre-
buie să se facă numai „domn“, și merg
și dau pentru el tot, numai să fie
primul de cutare „Măria-Sa“ în can-
celarie, dar în sat la moșie să nu se
mai întoarcă. „Că doar' nu de aceea
am cheltuit eu cu el pe la școli“...
Rău fel de judecată! Să cheltuiești cu
el ca să-l faci mai isteț econom ca
ceialaltii, și vei vedé că într'un sat

se va îmbogăți de zece ori mai iute
ca aruncat în oraș în „cântălarie“, și va
fi mai neatârător și mai fericit cu
mult!

Unde mai iei, că toți acești dom-
nișorii de prin „cântălarile“ orașelor
slăbesc în simțirea pentru neam, ba
e parte mare, ca să ajungă la
ceva slujbă mai bună, ceva, se lea-
pădă și de neam și de lege!

Coadă de topor...

„Egyetértés“ dela 3 Decembre ear
scrie despre afacerile din Diecesa Ara-
dului. Nu e mulțumit adică Kossuth
cum merg lucrurile bisericii române din
partile noastre și de aceea dă frâu, să
scrie câte ticăloșii toate, unuia dintre
mădu'ării „neamurilor“, cari, așa se
pare, în năcasul că au căzut dela putere,
dau mâna chiar cu Kossuth și Bánffy,
numai să se poată răsbuna.

De astă dată se ocupă de afacerea
protopopului suspendat M. Bocșan, care
— scrie numitul iar — „tot-d'una a
luptat pe partea Ungurilor“ și a fost
impotriva naționaliștilor (între cari și
apărătorul seu de azi) pe cari „Egye-
tértés“ îi numește „trădători de patrie“...

Foara kossuthistă e supărată pe
episcopul Goldiș și sfetnicii sei din con-
sistor nu numai pentru-că l'a suspendat
pe protopopul Bocșan, împotriva cărui
cercetarea disciplinară a orânduit-o încă
consistorul metropolitan înainte cu trei
ani, când episcop al Aradului a fost
Meșianu, dar e supărat și pentru că ad-
ministratoarea pus pe d. Ștefanuș, ear
nu pe preotul Mănuilă din Sâmbătenii
ori pe R. Nestor din Cenad.

Mai ciudat este faptul, că corespon-
dentul aradan al ziarului kossuthist a-
firmă următoarele: După-ce s'a hotărât
suspendarea lui M. Bocșan, ministrul
Wlasics a intervenit telegrafic către epi-
scopul Aradului spunându-i să lase în
pace pe vrednicul Moise... Episcopul însă,
deși a făgăduit ministrului că nu-l va
suspenda, totuși, influențat de Mangra
și cel-alții, a subscris actul de suspendare.

Pentru aceasta — pentru că n'a
permis ca ministrul să se amestece în
afacerile bisericii autonome naționale ro-
mâne — cancelaria neamurilor îl ocărăște
rău pe episcopul Aradului.

Bravi Români scriu în această can-
celarie!...

Mai spune corespondentul aradan al
foii lui Kossuth că: „Bocșan a făcut
apelată împotriva actului de suspendare
ear împotriva lui Goldiș și a consis-
torului a pornit proces civil pentru
vătămare de onoare și calomnie, anun-
țând în public fără nici un motiv, sus-
pendarea protopopului“.

Pe M. Bocșan îl credem capabil de
toate. Advocatul său să se preteze însă
și el la asemenea lucruri menite a discre-
dita bisecica națională română?!

De încheiere încă o întrebare: cine
comunică presei maghiare amănuntele de
mai sus?

Respuns sovintei „Egyetértés“.

In numărul dela 26 Noemvre al ziarului „Egyetértés“ a apărut sub titlul „Mangra Vazul aka murkaja“ un articol în care vorbindu-se despre serata literară aranjată de tinerimea română din Oradea mare la 16 Noemvre, se scrie că acea serată a fost pusă la cale la îndemnul Mgf. S. domnului vicar Vasilie Mangra și că Mgf. Sa a rostit cu acest prilej un discurs în care agită și afirmă tinerimea la muncă acunsă în contra statului maghiar. In interesul nostru propriu, în interesul adevărului ne simțim datorți a declara următoarele:

Intreg articolul e o scornitură tendențioasă.

Fapt e, că tinerimea română a aranjat — ca în anii trecuți — și în anul acesta o serie de conveniri sociale, la care a invitat întreaga inteligență română.

Mgf. Sa domnul vicar voind să și dovedească interesul față de mișcările și aspirațiile culturale ale tinerimii, a asistat la a treia convenire (de la 16 Noemvre). E însă un neadevăr sfruntat că s'ar fi folosit de acest prilej să afișe tinerimea la muncă acunsă în contra statului maghiar, căci Mgf. Sa peste tot nu a rostit discurs, cu atât mai puțin dară a putut agita.

Respingem categoric în urmă ori ce insinuări, care tind a ne prezenta acțiunile în lumină falsă, ca puse la cale de alții. Conștii de chemarea ei d'a lupta în interesul culturii naționale, tinerimea română din propria ei inițiativă a aranjat aceste serate. Ele au fost și sunt rezultat și dovada conștiinței de chemarea sa.

Oradea-mare la 1 Decembrie n. 1900.

Pentru arangeri:

Pavel Obădeanu, Nestor Forumb,
Emil Montia.

LUPTILE POLITICE DIN ROMANIA.

Partidul național-liberal din România a ținut Duminică întruniri a-prospe în toate orașele de frunte ale țării ear Marți a ținut o întrunire în sala Dacia din București.

Pretutindenți după-ace cetățenii au ascultat pe diferiții oratori, fruntași ai partidului, s'a votat un protest, în care între altele se zice:

„De unde situațiunea financiară impunea înainte de toate economii, vedem cheltuielile sporite. Imposibile nestudiate. rău chibzuite, unul cu intențiunea vedită de a desființa mica cultură a pranelor, principala avuție a populațiunei dela munte, sunt puse în lucrare cu violență, fără lămurii prealabile. Iarăși s'au vărsat de sânge și brutalități neuzite până acum, cu unicul scop de a teroriza satele noastre.

„Ear în viitor, se prepară măsuri care, de s'ar realiza, ar aduce ruina țării.

„Pentru a ușura greutățile unui moment, se proiectează a se instrăina averea Statului. Se încearcă a se vinde la străini capitalul Statului în Banca Națională, care astfel va înceta de a fi o instituțiune națională. Se tratează desființarea serviciului nostru de navigațiune, fluvial și maritim, care este merit a organiza și a regula relațiunile noastre comerciale cu străinătatea. Se aude de vânzarea cu toptanul a pădurilor Statului. Se afirmă că proiecte sunt gata pentru a se ceda unei companii americane terenurile petrolifere ale Statului, și conducte privilegiate dela munți până la mare.

„Când toate aceste acte s'ar săvârși, ruina țării ar fi apropiată. Totdeauna am fost zelosi să ne plătim datoritiile; nu merităm însă injuria ce i-ee face în fața lumii de a se desconsidera putința ei de muncă și de ordine. Creditul nostru sdrcințat, ne stă în mână ca să-l restabilim. Să ne punem pe economii, să le menținem cu stăruință, și vom reduce earăși starea prosperă de odinioară.

„Protestăm în contra nesocotirei voiaței țării; protestăm în contra violențelor și

în contra actelor de vandalism petrecute prin sate; protestăm în contra menținerii cheltuielilor exagerate, și a administrării destrăbălate a averii publice; protestăm în contra sistemului nenorocit de a căuta expediente pentru greutățile zilei în vânzarea avuției viitorului; protestăm în contra instrăinării averii Statului și a instrumentelor de dezvoltare economică a țării; protestăm în contra proiectului de a se ceda companiei americane terenurile petrolifere și conductele care ar face pe concesionarul stăpân pe producțiunea petrolului, o ramură importantă a bogăției țării.

„Ne declaram hotărâți a lupta cu energie pentru a feri țara de aceste măsuri care ar sdrcinția existența economică și națională a României“.

Un nou bard al „națiunei“.

In mișcările studențimii universitare din Budapesta vedem ridicându-se la conducere pe un tânăr, al cărui nume ne atrage atențiunea.

E vorba de un descendent dintr'o veche, nobilă și bogată familie românească, dintr'o familie care a dat neamului nostru luptători harnici și devotați, o familie din care descinde un distins prelat român.

Am văzut pe tânărul student ținând un înflăcărat discurs la mormântul lui Deak Ferencs, apoteozînd nu pe marele bărbat politic al țării, ci pe marele bărbat al „națiunei“;

L'am văzut, ca să zicem așa, purtând trena „privighitoarei națiunei noastre“, Blaha Luiza;

Ear acum în urmă, l'am văzut rostind versuri ocazionale, la aniversarea morții poetului Vörösmarty, poetul eminent maghiar.

Pretutindenea tânărul apsași Mihály Péter este represant înflăcărat al sentimentelor pur-maghiare, se prezintă ca o incarnațiune a maghiarismului și nici un cuvânt nu-i scapă pentru a se pute întrezări existența în inimă a vre-unui sentiment pentru neamul din care s'a născut.

El intristat acest fenomen, a cărui vină cade în întâiul rînd asupra acolora, cari în inima fragodă au neglijat de a sădi și cultiva iubirea și devotamentul față cu neamul său, lăsând instrăinării să umple locul tradițiilor și aspirațiunilor ce puteau încălzi o inimă avîntată și un spirit distins.

Cu atât mai mare e vina, cu cât bună-starea excelentă a părinților ar fi trebuit să fie o puternică basă pentru isbândă în lupta vieții a tânărului, fără de abandonul, oi din contra prin cultivarea și educarea odraslei în mod absolut independent, în direcțiunea națională română; ast-fel procedând cei chemați să-i privigheze pașii s'ar fi făcut numai datoria.

In loc însă de a da un fiu vrednic neamului, au dat un bard neamului unguresc!

Din Dietă.

— Sedința dela 5 Decembrie. —

„Părinții patriei sunt încă tot la debateră proiectului de budget pe anul 1901. Nici unul din vorbitori însă nu se îndeamnă a vorbi despre proiect însuși, afară de „că-l primește ori nu-l primește“. Fie-care pe larg își expune vederile asupra altor chestii, și toți accentuează „crisa economică“, așa fel însă, că dacă oratorul e din tabăra guvernului: invinuesc împregiurările, situația; ear' dacă e dintre opoziționali: toată vina o pune în căra guvernului, și așa se lungeste vorba, fără-ca ea să aibă vre o urmă bună pentru interesele obștești.

In această sedință singurul vorbitor a fost deputatul Visontai Soma, care, pe lângă

„crisa economică“, a mai vorbit și de alte chestii: despre socialism, despre „libertatea presei și de întrunire, precum și despre alte asemenea chestii. — toate de însemnătate și cu multe rele de îndreptat, dacă în adevăr părinți de-al patriei ar ocupa locul acolo în Dieta țării. Căci, să nu se creadă, că oratori ca și Visontai, ar vorbi de înăbușirea libertății de presă și de întrunire la naționalități! Ferește Doamne! Dinsul a vorbit de „huiduirea presei maghiare: „Egyetértés“, „Budapest“ și alte tipărituri patriotice, cerend abrogarea și ului 16 di legea de presă.

La sfîrșitul sedinței ministrul de finanțe Lukács prezintă Dietei proiectul de indemnitate.

— Sedința dela 6 Decembrie. —

In continuarea debaterii asupra budgetului, mai întâiu a vorbit în sedință deputatul Kristóffy József (guvernamental), polemizând cu oratorul de până acum ai opoziției și declarând exagerate expunerile acestora.

Al doilea orator al sedinței a fost ministrul-president Széll, care a răspuns pe rînd tuturor vorbitorilor opoziționali din curgerea debaterii budgetare. Îndeosebi a răspuns atacurile deputaților: Kossuth, Komjathy și Visontai.

„Mai de interes pentru noi este răspunsul dat de prim-ministrul, la vorbirea sovintului deputat Komjathy Béla în chestia naționalităților. In resumat, ministrul-president Széll i-a răspuns următoarele:

„Komjathy aduce ca acuză că guvernul tractează blînd și slab cu dușmanii ideii de stat. Să arate Komjathy și dovezi despre aceasta. D., ministerul de interne cu iubire își dă silința să câștige naționalitățile pentru iubirea patriei comune. Dar fără în durare prigonește pe dușmanii ideii de stat.

„Unde-i aici transigența și unde e mîna fără țarie? Această frază a răsunat până în capul în vorbirea lui Komjathy, dar dovezi de geaba ar căuta omul într'însa.

„Komjathy zice, că trebuie stearsă legea de naționalități. Cel ce crede, că chestia naționalităților, în interesul viitorului statului ungar maghiar așa fel se poate rezolva. Dacă ștergem legea de naționalități din 1868, — acela are o poliță și o activitate politică foarte sîr-că. Din vorbirea lui Komjathy se vede, că dîndul foarte defectuos cuno-ște chestia și pînda Posenului n'a avut o în vedere. La noi terenul s'a s hîmbat fundamental. Mîșcămîntul lui Dumnezeu: ultraștii români au amuțit, căci sunt și de aceea. Acum ei nu gîdesc însă timpul potrivit să agite în contra ideii de stat maghiar. La asta Komjathy zice, că dacă agitatori români se mișcă, — este greșea guvernului. Vorba e însă, că ei nu se mișcă. Dar' atunci al cui e meritul acesta? Despre asta Komjathy nu vorbește“.

O primejdie!

Inainte de asta cu doi ani s'au înființat în protopopiatul Radnei școale de stat în următoarele comune: Miniș, Pauliș, Radna, Olveș, Conop, Bêrsava, Căpruța, Dumbrăvița, Glulița și Petriș.

Causele, pentru cari s'au înființat aceste școale într'un ținut curat românesc, sunt multe; două însă sunt mai însemnate: 1) Desbinându-se la anul 1895 speșele culturale de cele comunale, poporul a așteptat, ca în urma acestei desbinări darea comună să fie mai mică, ea însă din an în an a mai crescut, și așa poporul plătește acum dare comună mai mare ca mai înainte și pe de asupra și speșele culturale și așa în multe locuri, unde au lipsit conducătorii, poporul a început a se tulbura. Dujmanilor nostri li-s'a dat apoi ocașiune, ca să pescuiesc în turbure și le-a succes a înșela pe mulți, amăgindu-i să ceară școale de stat, că apoi nu vor mai plăti speșe culturale.

A doua cauză, tot așa de însemnată, a fost, că „cel chemați“ a lumina și a sfîrșit poporul, nu și-au făcut datorița, ci au lăsat mîna liberă amăgitorilor, ca să înșele

poporul cum vreau; ba, s'a aflat chiar și un învățător confesional român gr. or. care cutrierat satele de-a rîndul îndemnând poporul ca să ceară școale de stat.

Cu toate amăgiriile, amenințările și a nu s'a putut face așa zicend mai nimic pentru școalele de stat. S'au edificat în anul acesta, în comunele sus zise, palate cu câte 10 000 coroane, pentru școalele de stat, aceste palate însă sunt fără elevi, sunt pustii.

Văzendu-se amăgitorii amăgiți, s'au apucat de alta; vreau adevă să ne închiid cu forța școalele noastre confesionale, din comunele în cari se află palatele lor cele pustii.

Eată un cas. In comuna Dumbrăvița, comună curat românească, afară de un jidan, care comună numără peste 1.100 suflete, zidirea școlii confesionale este slabă, nu însă așa de slabă, încât să amenințe cu ruinarea, și ca atare, să fie autoritățile polițice silite a o închiide, după-cum s'a plănuit de către puternicii zilei și se va și face în curend, dacă stăpînirea noastră bisericească nu va face pașii de lipsă la timp.

Învățătorul din comuna aceasta e un om bătrîn, dar zelos și și-a împlinit datorița în tot-deauna mai conștiințios decât mulți dintre învățătorii tineri de azi.

Locnitorii acestei comune au fost prin îndestuliiți cu progresul ce a făcut acest cinstit bătrîn învățător cu pruncuții lor; dovadă este faptul, că în școala lui totdeauna s'au aflat câte 80 elevi, până când la școala de stat 6—8 abia au putut fi dusi cu sila școlari, dintre cari până la fine anului ear au fugit la școala confesională câte 2—3 inși și așa școala de stat se află împoporată la finea anului cu câte 5 școlari.

Acum în zilele acestea bietul învățător se pomenește că e pensionat din oficiu, și decă cu sila, și așa bietul Român din Dumbrăvița se trezesc într'o bună dimineață și el nu mai are nici școală, nici învățător confesional.

Antistia comună umbliș, în rîndul capului, pe uliță dînd de știre, ca oamenii să și trimită pruncii la școala de stat, și acum școala românească nu mai este; dascălu cel românesc e pensionat și la școala cea românească se închiide și simțind că se ruinează. Pe astă cale vreau „domnii“ și jidanii să și împoporeze cu școlari români palatele statului cele pustii.

Primejdia în această comună e mare, căci preot aici este numai cu numele. Preotul local Zinovie Dimitrescu e un bătrîn slabănog și nopotincios în etate de 80 ani. El nu mai este în stare să sfătuiască poporul și să-l îndrepte pe calea cea bună.

Imi povestea un biet om de acolo și silindu-l antistia să și deie copilul la școala de stat, s'a dus la popa să-l întrebe ce să facă?

Popa i-a zis: „Dă-l, dragul meu la școala ungurescă, că azi ear trăim vremea lui Kossuth“ (adecă suntem ca în anul 1848).

Făcutu-l-au de rîle amăgitorii și pe bietul preot. Așa, — dusu-l-au aproape cu sila la examenele finale în fie care au și închiid i-au poruncit să meargă în reverendă, că-l ieruru mare examenul școlii de stat“.

Făcutu-l-au să meargă cu fiția, la începutul anului școlar, mai întâiu să educească apa la școala de stat, apoi la școala confesională și a.

Bietul preot a făcut toate, căci, trăim vremea lui Kossuth“.

Din toate acestea se vede că această comună, de presinte, este lipsită de conducători și primejdia e mare.

Rogăm Veneratul Consistor ca să deie atențiune acestor șire și să facă la timp cele de lipsă pentru mîntuirea din perire a unei comune fruntașă de pe Murăș cum e comuna Dumbrăvița!

Sentinela.

Jurământul.

În lupta vieții, omul, ca să-l facă prietenul ori chiar pe dușmanul său să-i creadă vorbele, chiamă de mărturie numele lui Dumnezeu, în credința, că pe această cale își poate atinge o țintă oarecare.

Chemarea de mărturie a lui Dumnezeu în lipsa dovezilor palpabile pentru un om de caracter și moral, ajuns să fi prigonit pe bun drept, este trebură cinicioasă, dacă preste tot, dreptatea omenească poate și vrea să se razime pe această mărturie.

În cazul acesta numai bine poate să-i facă omului jurământul, căci cine chemă numele lui Dumnezeu cu deplină conștiință, cine are în anumită măsură pe partea sa întreg adevărul, nu va înceta a-și întemeia viața sa morală pe numele și ajutorul lui Dumnezeu.

Dreptatea omenească va putea să se atingă însă, ear bietul om drept să se lupte a fi osândit pe bună dreptate. Casurile de acestea sunt destule și înțelepciunea omenească n'a ajuns să se atâd de desevirșită, încât să nu mai întâlnim în scrutările ei osândite nedrepte.

Ce să facă deci omul, când sufletul său este curat și faptele sale sunt bune, ear din partea legii totuși se osândit?

Să se tulbure întru cele din launtru ale sale?

Să injure plin de furie împotriva judecătorilor săi și în contra lui Dumnezeu?

Să-și părăsească credința în dreptatea lui Dumnezeu?

Să se clătine pe temeiul cel dat de tare al drepturilor sale?

Să se creadă pentru tot-deauna vinovat și părăsit? Nu! de-o mie de ori nu!

Este o lașitate cugetarea omului, care judecă astfel. Caracterele morale, când invoacă numele lui Dumnezeu, sunt pătrunse de adevărul veșnic al Mărturiei lor; rămân credincioase

până dincolo de mormânt ideilor și principiilor lor, pentru-că au nestrămutata credință, că pentru cele-ce sufer dela oameni și nu sunt crezuți aici pe pământ, dincolo, în împărăția Luminei vor gusta cu prisosință o dreptate veșnică.

Cine invoacă deci numele Domnului, la necazurile și suspinurile sale, cu dreptate, ferece de el, binecuvântată-i este clipa nașterii lui, căci vede în ceruri sălaşul îngerilor și dreptatea celor „goniți pentru dreptate“.

Bundlatea și fericierea este soarta atâtor drepti, goniți pentru dragostea Luminei cerești, în cursul vieții lor pământești.

Testamentul vechiu, umbra bună-tăților viitoare, ne arată un loc, unde se zice: „Furatu-s'a Domnul și nu se va clăti“.

Aceasta este o dovadă, că cele făgăduite, toate, trebuie să se implinească; și aceasta-i o dovadă, că și cei ce se joară, cu dreptate pe numele Domnului, au să fie tari ca granitul, și să rămână neclintii în toate manifestările sufletului lor.

Nu tot așa putem vorbi și de cei-ce se joară strîmb, cari nesocotesc porunca dumnezeiască: „Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert“!

Noi Români din fire avem păcatul de-a bate adese-ori la ușile domnilor cu procese.

Mici neînțelegeri de multe-ori nasc procese îngrozitoare, pentru-că cei mai mulți au cerbicea prea groasă, și nu vor să pună pace la vreme.

De aci apoi urile dăinuiesc cu zecile de ani; ear averile românești trec în mâinile străinilor, sau se perd cu totul, ajungând părțile certyate la sapă de lemn.

În cursul proceselor și în lipsa de dovezi reale, judecătorul ținând seamă de jurământul martorilor cumpărați, despre aceasta, natural, neavând nici o cunoștință, — aduce o sentință aspră, ucizătoare pentru cel interesat, și până să descopere crima celui ticălos, celalalt cade jertfa cu

anii. Ear în cazul când filosofia legii omenești nu poate descopări crima, cel drept și osândit se perde în temniță, ear criminalul își trăește în dulce viața bătându-și joc și de lege și de Dumnezeu și de toate.

A lua numele lui Dumnezeu în deșert însemnează a huli pe Dumnezeu; mai însemnează osândă veșnică pentru hulitor. —

Obiceiul multora dintre noi, de-a cere bătaia lui Dumnezeu, dacă cutare ori cutare lucru este așa și nu altcum, este un rău mare, și în consecințele sale, înflorător pentru viața noastră viitoare, — căci hulind pe Dumnezeu, îi luăm numele în deșert; cu voia și cu știința ne osândim înșine pentru viața veșnică. —

Dacă omenilor laici, preste tot, ca necunosători minuși ai legilor dumnezești alunecarea pe pământul jurământului strîmb li-se impută, de pildă, omenilor versați în legile divine, dar mai ales preoților, dacă joară pe strîmb, ori dacă joară preste tot cu ceva făgăduință, și celea făgăduite nu le implinesc??

Poate fi aici vorba de iertare? Se mai poate face aici penitență, fie chiar și în munca de veci? Nu; de-o mie de ori nu!

Sentinela, care în vremea războiului tradează pe-ai săi, se împușcă.

Sentinela altarului, care trebuie să păstreze cu prețul vieții sufletului său, curătenia și sfințenia lui, și'n loc de laudă, prin fapte urite și ne morale hulește pe Domnul, nici în focul Geenei nu-i prea aspru pedepsit.

Creștinilor de pretutindenii și mai ales voi, fraților Români, părăsiți obiceiul d'a jura pentru fie-ce lucru de nimic, dar mai ales a jura pe strîmb!

Nu este un lucru mai necinstit pentru creștinul adevărat și pentru un Român bun, decât a lua numele Domnului Dumnezeului nostru în deșert; ear la dreptate, carea este firea Cerului, dacă juri, Române, vei dobândi împărăția lui Dumnezeu: deci, până nu-i târziu, aleargă la lumină și fugi cu groază de întunecul păcatului.

Preot Alexandru Muntean a lui Vasilie.

Teatrul orașenesc din Lugoj.

Lugoj, 3 Dec 1900.

În sfârșit după multe sbuciumări, frământări și chibzuirii îndelungate, locuitorii pacifnicului nostru oraș Lugoj, au și ei un teatru în toată regula și edificat după toate cerințele lumii moderne. Mărețul edificiu se ridică falnic pe malul stîng al Timișului, în imediata apropiere de gimnaziul de stat. Din întemplantare — și edificiul teatrului e zidit în partea germană. — Cum însă în liceul divu lui Aristotel ce propagă cu imbelșugare cultul Minervei, zeița înțelepciunii, ficele lui Joie și ale Mnemosinei doriau și ele să fie mai aproape de mama lor isvoritoare de lumină, și așa pe lângă Clio (istoria), Caliope (poesia eroică), — musele Thalia (comedia) și Melpomene (tragedia) încă-și au templul lor în rând cu Palas Atene. Polimnia și Euterpe, Terpsihora și Erato se vor găzdui mai în unul, mai într-altul din templele amintite. Pentru Higheia și Esculap s'a îngrijit israelitul Verșes cel cu reclamele numeroase de prin toate călindarele — și li-a ridicat un templu, sub firma: Apotecă la „Vulturul“.

Și acum nu ne rămâne alta, decât să ne ridicăm noi înșine și pe ale noastre odrașle către Parnasul științelor și al artelor frumoase.

Să nu se creadă însă, că Lugejenii numai acum se bucură de un teatru.

Încă la anul 1835 neamțul Antoniu Liszka a edificat un teatru, de care ne-am folosit toți deopotrivă până acum doi ani, când apoi s'a predat spre alte scopuri.

În special Românii lugejenii din fire lor fiind amatori ai cântărilor și ai dramaturgiei, încă pe la anul 1834 au debutat cu piese teatrale de diferit cuprins. În acel an s'a predat o „Eclogă“ compoziție teatrală compusă de teol. a'ns. Dim. Teodori, și „Păstorul“ o piesă teatrală pentru copii. Pe la anul 1850—51 Albini, un Român de origine din Transilvania, a fost directorul unei trupe teatrale, compusă exclusiv din Lugejenii. S'au jucat: Ioan haiducul, Opincă-ța făloasă, Victoriile lui Scopin, reprezentațiuni date în favorul văduvelor și orfanilor români, rămași după luptele din 1848—49, ear samele incurse s'au trimis comitetului din Brașov. Mai târziu Lugejenii români au reprezentat pe scenă cu mult succes operele „Violina magică“, Farmecul amorului, Javotte, Girclie-Giroflie, apoi Petalantul, Drumul de fer etc. (Vezi Date și reminiscențe de C. Brediceanu). Prima trupă teatrală română de dincoace de Carpați a fost formată de Petculescu, născut în Lugoj. Acesta apoi a cutrierat toate orașele românești debutând cu piese teatrale.

Măriuța.

— Baladă populară —

Comunicată de Theod. A. Bogdan, învățător în Bistrița (Transilvania.)

Frunză verde dela vie,
Fost-a-un tinăr cu moșie,
Frunză verde lemn de brad,
Fost-a un tinăr bogat,
Ce de june s'o nșurat,
Fată mândră și-o luat,
Fată mândră și frumoasă
Și la vorbă cam drăcoasă,
Bonă mândră, pēr negrit,
Bonă 'n vorbe și 'n iubit.
După-ce s'o cununat,
Grea poruncă i-o picat.
După-ce mi-s'o iubit
Grea poruncă i-o sosit,
Carte dela împărăție,
Să meargă la cătanie.
Carte grea, pecetluită,
Să-și lase alai iubită
Și'n bătaie să pornească,

Țara de rău s'o scutească.

El cum cartea o primia,
Mare jale'i cuprîndea
Și din graiu așa grăia:
„Măriuța, draga mea,
Eu tare mi-te-am iubit,
Dară vîd că s'pedepsit,
Că de tine s' despărțit.
Și porunca împărătească
Trebuie să se implinească.
Eu la bătaie pornesc.
Țara de rău s'o ferească.
Măriuța, floare de crîr,
Ziua plîng, noaptea suspîn,
Că acum ne despărțim.
Măriuța, draga mea,
Tare nu te supăra,
Făr' în urmă de-i vedea
Că nu 'ntorn și nici nu vin,
Fă-și băticuța de brad,
Te sue pe Retezat
Te uită 'mprejur odată,
Te uită odată roată
Și privește lumea toată,
De-i vedea codrul arzînd,
Să ști, mîndră, c'om murit,
De li vedea că nu arde,
Să ști, mîndră, că s' departe“..
Pîn' astea mi le zicea,
Pîn' astea mi le găia,

Mulți ficeori se aduna
Cu ei odată pornia,
Câte patru alătura,
Tot călări și îmbrăcați,
Precum îi place la neamț,
Cu pușci pline înarmați,
Tot cu pușci și cu pistoale,
Pe potrivnic să'l omoare.

Cum merea, cum călăria
Trîmbițele greu suna
De toată lumea umplea
De jale și de bînat,
Că ei se duc la luptat,
Cum merea, cum călăria
Pe mulți grea jale i lovia
După frați, după surori,
După nevestele lor,
După părinții de-acasă,
După neveste jeloase.

Măriuța d'inima,
Cu ochii mi-i petrecea
Pîn' peste dealuri trecea,
Inima rău o durea,
Că bărbatu-i se ducea,
Dar nimica nu zicea,
Fără cum mi-se scula
Pe Retezat se suna,
Și de acolo se uita
Peste întregă țara.
Când o fost de cătră sară

O văzut codru în parș.
Cum cu jale se uita,
Calu fugind mi'l vedea,
Cum cătră casă venia,
Tot sîrînd și rînchozînd
Și făr' de stăpîn venind.

Măriuța stăpîna
Înainte îi eșia
Și din graiu așa grăia:
„Căluț, călușelul meu,
Unde e stăpînul tău?“
— „Pe cîmp l'am lăsat murînd
Și în sînge tăvilit,
Pe cîmp l'am lăsat pușcat
În bălți de sînge picat.“
— „Murgule, ce și-o grăit
Pînă încă n'o murit?“
— „De grăit mult n'o grăit,
Făr'de-acolți-o poruncit,
Ca din partea de iosag
Să-i cumperi cruce de fag,
Și din bogăția-i lată
Să-i cumperi cruce de peatră,
Și să i-o pul pe mormînt
Să știe toți c'o murit
Țerișoara-și spîrînd.
În cruce fie scobit
Numele-i adevărat
Că țara și-o apărât.“

Din cele premerse se poate vedea, cu câtă râvnă și dor de propășire stăruiau Lugojeii pentru cultivarea artelor frumoase, în special pentru cultivarea cântării și reprezentarea de piese teatrale, care cultivă și nobilizează inima și sufletul.

Reprezentanța orașului Lugoj a decis înainte cu vre-o câți-va ani ridicarea unui teatru. Ideea aceasta a fost spriginită cu toată căldura și din partea Românilor, contribuind cu jertfe atât morale, cât și materiale la realizarea ei. În a aminti, că dl Mihail Bésán, notar publ. reg. a donat 1000 de cor. pentru scopul amintit. Noul teatru a costat 90 mii de coroane, adunate parte din contribuțiunea orașului, parte din munificența și sentimentul de jertfă al locuitorilor din acest oraș și al notabilităților din comitat. Cu mari jertfe s'a edificat teatrul, dar tot atât de mari ne sunt și speranțele, că acest *templu al muselor* va fi un focular al științei, unde armonia, buna înțelegere și dragostea dintre cetățeni se va dezvolta și propaga în măsură intensă, ridicându-se vaza, stima, bunăstarea și reputațiunea reciprocă și contribuind pe toate căile la mărirea lui Dumnezeu.

Sâmbătă în 1 Dec. st. n. s'a săvârșit deschiderea solemnă a teatrului. Amănunțat momentul însemnat, reprezentanța orașenească a ținut în aceeași zi o *ședință festivă*, prezidată de primarul orașului A. *Morsovsky*. Membrii reprezentanței s'au prezentat în număr aproape complet și toți în ținută festivă. În a remarca prezența Episcopului Dr. D. *Radu* și a deputatului dietal al Lugojuului, *Bela Szende*. Dintre Români amintesc prezența d-lor *Mihail Besan*, *Virgil Tomiciu*, *Dr. St. Petrovici*, etc. etc.

Primarul *Morsovsky*, deschizând ședința, a ținut o vorbire petrunzătoare, care îndreptându-se asupra Românilor a făcut cea mai bună impresiune. Face istoricul zidirei teatrului, accentuează importanța și însemnătatea dramaturgiei peste tot, atinge scopul ce se urmărește, amintește de sentimentul de jertfă al locuitorilor acestui oraș și al particularilor din comitat, exprimă mulțumită tuturor aceluia, care au contribuit la realizarea acestui templu al muselor și pe urmă predă edificiul destinațiunii sale. Vorbirea a ținut-o în limba maghiară. Cătră membrii români a ținut o *alocuțiune separată*. Eată-o :

Onorată Reprezență!

„Considerând, că On. reprezentanță cunoaște prea bine istoricul și fa-ela, prin care a trecut cestiunea zidirei teatrului orașenească, află de prisos să mai repet cele exprimate în limba oficială; deci mă măr-

ginesc numai la acea împrejurare, că cu mult zel, cu mult năcaș și mari jertfe materiale a ridicat orașul acest templu al muselor, în care *fiecare naționalitate* din acest oraș poate promova și cultiva artele frumoase în limba sa *maternă*, le poate cultiva tot cu același drept, cum le-am cultivat și mai înainte în vechiul teatru. Când pun la dispoziție acest templu locuitorilor acestui oraș, doresc din inimă, ca *fiecare naționalitate* să-l folosească pentru prosperarea și înflorirea culturii sale proprii!

Apoi continuă :

„Așa să fie și așa trebuie să fie, nu numai pentru-că drepturile naționalităților de aici referitoare la această chestiune, le sunt asigurate prin conclusele aduse de reprezentanța orașenească, ci și din acel motiv, că noi — cari laudăm pe Domnul în limba noastră maternă, — numai așa vom pute ajunge la cultivarea și nobilitarea inimii și a sufletului, dacă în mod reciproc ne vom cunoaște stadiul de cultură din mărgăritarele literaturilor *diferitelor naționalități*, și pătrunzând în spiritul lor, vom face să se potenteze stima și reputațiunea reciprocă contribuind la formarea de intime legături între locuitorii acestui oraș. De astfel de rezultate e cuprins ochiul sufletului meu în momentul festiv al deschiderii teatrului, și astfel de rezultate doresc să și ajungem din toată căldura inimii mele. În cazul de față ni-am ridicat un templu, în care locuitorii acestui oraș, fără deosebire de naționalitate și limbă, se vor afla strâns uniți, emulând între sine în liniște pe terenul cultural și în acest turneu al intelectului nobilitându și inima și sufletul, prin ceea ce se vor ști iubi și stima reciproc!

Vorbirea primarului a fost primită cu aplauze. În numele Românilor și preste tot în numele reprezentanței, răspunde d-l *Virgil Tomiciu*. Purcizând dela proverbul străbun: „*Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur*“, d-l *Tomiciu* vorbește de sentimentul de jertfă al părinților și al moșilor noștri, cari cu asemenea dor de propășire în dragoste cu celelalte naționalități mult au jertfit pentru instituțiunii culturale. Dovadă liceul de stat de aici, a cărui temelie a fost pusă pentru un îndelungat timp de părinții noștri. În ridicarea acestui nou edificiu cultural vede o garanță, că locuitorii acestui oraș ferși de interese personale și patimi ale momentului, vor fi — vorba d-lui primar — strâns uniți spre o armonică lucrare pentru interesele culturale bine pricepute ale naționalităților din acest oraș. Și fiind-că d-l primar *Morsovsky* la

executarea și realizarea teatrului în activitate are partea leonică, propune, ear reprezentanța între aplauze mulțumeste primarului pentru ostenețele aduse la realizarea teatrului.

Ne-am dus apoi în corpore de am vizitat teatrul. Se prezintă foarte frumos și face onoare arhitectului A. *Lasz'o* și I. *Pongraz*

În aceeași zi seara s'au dat diferite reprezentații teatrale din partea reuniunilor de cântări și muzică din Lugoj. Programul reprezentațiilor s'a început cu executarea uverturii solemne „*Către Prometeu*“, de L. *Beethoven*, executată de reuniunea germană de cântări. Reuniunea maghiară de cântări a reprezentat drama „*Árvalányhaj*“, de L. *Rátkay*; reuniunea germană de cântări a debutat cu opereta comică: „*Mannschaft am Bord*“ piesă într'un act de G. *Zaytz*; reuniunea română de cântări și muzică din Lugoj a reprezentat piesa „*Idil la țară*“ comedie într'un act, localizată de *Maria Băulescu*. Deși fără cântări, piesa „*Idil la țară*“ a făcut cel mai mare efect. D-l *Const. Misita*, cand. de adv. în rolul marelui proprietar (*Berbec*) prin predarea-i perfectă și mimica conștientoasă a fost srbătoritul acelei serii, secerând aplauze frenetice. Tot așa și d-ra *Silvia Iorga*, în rolul *Smărăndiței* s'a achitat spre perfectă mulțumire a numerosului public — teatrul era „eminamente“ tixit de lume — de rolul său dificil, în care se reo-glinda jaluzia, neasempărul și nervositatea multor femei din societate. D-nii *T. Brediceanu*, *V. Pausan* și *Ioan Cimponeriu* asemenea au jucat destul de bine. D-ra *Aurora Pestean*, dar mai ales d-ra *Ofeția Ianculescu*, prin o înfățișare blândă și nepretențioasă s'au știut achita corect de rolurile, cu cari pare-mi-se acum pentru prima oară s'au angajat.

Societatea industrială germană de cântări a încheiat programul prin reprezentarea operetei comice „*Der Schatz*“ de *W. Merkel*.

Ast-fel s'a săvârșit deschiderea festivă a noului teatru. Deie D-zeu, ca acest templu al muselor, să ocrotească într'insul spiritul armoniei, al bune înțelegeri, între locuitorii acestui oraș, pentru-ca musele să-și reverse darurile lor în liniște și pacnic preste aceia, cari le adoară și jertfe le aduc, căci nobilitarea inimii și a sufletului și cultivarea minții preste tot numai unde domnește armonia se pot valida, bine știind, că: „*Inter arma silent musae*“.

George Joandrea.

Frică proastă.

Foile din Pesta aduc o :tire interesantă pentru noi Români. Nu putem să trecem peste ea fără să ne spunem cuvântul bine simțit.

A fost anume în 29 Noembrie (în săptămâna trecută) o deputațiune de vr'o 30 (numărul lui Iuda), care să ceară pe la domniii miniștri multe de toate pe seama poporului de pe „*Valea Jiului*“, adică din ținutul *Petroșenilor*, la granița României.

Giurul *Petroșenilor* e curat românesc. *Petroșenii* înșiși au fost prin vreme locuși numai de Români, dar descoperindu-se aci bogate băi de carbuni de peatră, au început a veni și a se așeza aci și străini, lucrând și conducând băile. Azi *Petroșenii* e comună mare, plină de jidani, nemți, maghiaroni și Unguri, cari au crescut ca pământul în capul Românilor răbdători și pocolitori. Acum doi ani acești străini, știind că la noi toate se pot, numai să te bați un pic în peșca soldat al ideii de stat maghiar, au cerut ajutor dela guvern și au deschis un gimnasiu mic comunal, cu 1 clasă cu 2, acum cu 3. Gimnasiul acesta nu e nici el alt-ceva, decât o școală mai mică, care mâne va fi căzan mare pentru ferberea în el a sufletelor nerilor români, spre a le schimonos și ungurisa! Ca Români să se înaflețească pentru acest gimnasiu, au un semn de mare decădere sufletească de o nepricepere a binelui lor propriu.

Acum ce s'a întâmplat? *Pripiștilor* din *Petroșeni*, văzând că la gimnasiu li-s'a dat ajutor de la guvern, li-venit pofta de mai mult. Li-a venit pofta de a face din satul mare *Petroșeni*, un oraș, cât de curând.

S'a dus drept aceea deputațiune de 30 la ministrul și a cerut, să le mdea în *Petroșeni* oficiu pe dare (peceptorat), apoi judecătorie de cerc și carte funduară.

Până aci lucrul n'ar fi așa gros pentru noi, și dacă în deputațiune de 30 vedem și 11 Români, nu ne-am mira tare, căci ei ar pute zice: vrem să scăpăm de alergările prea departe la judecătorie și la cartea funduară și la oficiul de dare. Vrem dar o ușurare poporului.

Dar deputațiune a mai cerut, afară de acestea, și aceea: ca guvernul să mdea el (cumpărând) un loc potrivit pentru a zidi pe el un gimnasiu fru-

Doi vespi.

—Fabulă.—

Nu era dulceată, din care să nu aibă plăcere a gusta doi vespi. Într'atâta erau de nesațioși, încât, dela o vreme se făcuseră și prea îndrăzneți și neodihniți, așa că, pe unde ajungeau, alungau pe toate vietățile de seama lor dela ori-ce dulceași și plăceri, ca și cum acelea ar fi fost date numai pentru ei. Era pe la sfârșitul toamnei, când nici în pomi, nici pe sub pomi nu-și găseau ceva în ce și-ar pute implânta limba și de a cărei dulceată să-și mai liagă clonțul. Sburând ei în coaci și în colo li-se duse sub nas mirosul ce se răspândia dintr'o sticlă cu miere, ce era p'o masă, pusă cu gândul, ca mai târziu să fie legată și așezată — până la vremea ei și cine știe: pentru cine? — la un loc. Sburând ei împrejurul sticlei și pândindu-se, atrași de mirosul mierei și împinși de lacomia de a gusta din ea: se așezară de-asupra, zicând unul cătră altul:

— Ei, frate, acum avem cu ce petrece vremea și să gustăm, ce nu fie-cine gustă, căci numai singuri suntem.

— Avem, chiar. Ce plăcere, ce dulceată!

Orbiți de prea marea lor plăcere, în loc să observe că picioarele li-se implântă în miere, își mai întinseră și aripile, cari de-loc li-se lipiră. Observând ei asta, începură a se svircoli, ca să scape de primejdia ce-i amenința și de perirea, ce văzând cu ochi le venia.

Frata, te rog, ajută-mi că eu mă confund, mă prăpădesc aci, de loc!

— Nu pot, frate, că nici eu nu-s mai presus decât tine; și eu tot în aceeaș doagă-s, în doaga morții!

— Ce o să fie de noi?!

— O să suferim, până când va veni cineva, să ne mântuiască sau vom peri aci!

De mânuire nu mai putea fi vorba, chiar dacă i găsea cineva, vii în miere... După multe svircoliri, cufundându-se, se îndădură, dând celea din urmă cuvinte de părere de rău:

— Eu mor!

— La asta ne-au adus plăcerile și negândirea!

Fiind găsiți morți în miere, blăstămându-i, au fost scoși și aruncați în celea mai din afară, ca să-și mănace focul din gura găinei.

Pe câți tineri nu li duc la perire plăcerile și dulcețile lumii acesteia, când fără prejudecare se aruncă în brațele desmerdăciunilor și a desfronării! Și când, încă în floarea tinereții, văzând că pentru gustare li scoate vrășmașul dintre rudenii, prietini și cunoscuți, auzindu-l exclamând: „*eu mor...*“ să nu și-se umplă inima de durere și sufletul de gândul de a te întoarce din calea desmerdăciunilor?! Pe unii ca aceia, cred, nu ai avé inimă ca să-i blăstemi. De multe-ori însă și pe mulți, blăstăm li urmărește și după moarte...

G. Bodnariu.

Mama Pădurii

(Cre dință:)

Oamenii de pe șesuri sunt cu mult mai norocoși și fericiți decât cei de prin păduri și munți, în multe privințe; dar mai cu seamă sunt ferși de felurii strigoii și stafii, cu cari cei de pe la păduri nu arăreori se întâlnesc și de nu s'ar ști scăpa de privirile lor otrăvitoare, și nu s'ar ști desfarmeca, ar fi vai și amar de capul lor. Omul la nevoie învață însuși dela sine. Așa și cei necăjiți de strigoii și stafii, încă au aflat fel de fel de mijloace, cu cari la vreme de lipsă să se ajutură. Sunt însă și astfel de oameni și pe la păduri, cari nu au învățat ori n'au vrut să învețe modul cum să se știe

feri de ori-ce strigoii și unii ca aceștia nescapă din ghiara lui, mai ales dacă omul e silit să stea tot în pădure ca peșteră, purcar ori ciurdar.

Dintre toate stăfii și strigoii, cea mai puternică și mai mânioasă e *Mama Pădurii*. Nu e însă totdeauna în firea aceeași, toamna însă o găsești pururea în firea ei ca răsbunătoare. Și de ce? Eată vă spune. Ea e amărită peste măsură de ce vede, că pică frunza din lemnele pădurii, și ea ca mamă cum să nu fie supărată, când vede că pușiorii ei — arborii pădurii românești îmbrăcăminte, goi ca napul? Mai știe ea apoi, că după ce cade frunza, vine iernă cu gerul și cu crivețul și nu-i mai alăbese din chinuite. Să se ferească deci tot omul să nu întârzie toamna prin păduri, căci nu va fi bine de el, căci se va alege ori cu o mână fără putere, ori cu picioarele ologă și în multe cazuri se poate întâmpla să-i ia mama pădurii și viața. Ea e o ființă, ca și care mai urtă nu poate să fie pe lume. Ar trup de femeie, ear de pe cap li atâră în toate laturile în loc de peri multe de șepci, care de care mai jurți și mai îndorțite. E dar dihania cea mai grozavă din lume. Mulți oameni au perit de scărba ce li-a cuprins la vederea acestei dihanii; ear alții au auzit-o numai văietându-se și și-au prin-

Epilogul unei afaceri.

In polemica ce s'a urmat intre d-nii Dr. G. Suciuc și I. Munteanu pe d'oparte, ear pe de altă parte între dl Sânzian, din Hațeg, acestuia din urmă i-s'a tras la îndoială și calitatea lui de bun învățător. Pentru a dovedi contrariul, dl Sânzian ne reface să publice următorul :

Extras din cercularele comitetului central al fiștilor grăniceri din regimentul român I din Sibiu, cu privire la rezultatul examenelor publice, de pe singuratecii anilor referitoare la învățătorul Nicolae Sânzian din Hațeg :

1. Cercularul Nr. 655—1880 despre rezultatul anului 1879/80. P. III, școala din Hațeg cu 2 învățători.

In clasa I Nicolae Sânzian, nou învățător la școlile noastre, a depus un examen foarte bun (urmează cl. II.).

Ambii învățători s'au distins prin tractarea metodică și rațională a obiectelor de învățământ; elaborările de examen sunt compuse cu grijă și cu atențiunea recerută.

2. Cercularul Nr. 673—1883. Resultatul a fost în ambe clasele excelent.

3. Cercularul Nr. 770—1884. Resultatul a fost strălucit din toate obiectele, în deosebi din învățământul intuitiv, care este sufletul instruițiunii în școala populară.

Învățătorul diriginte Nicolae Sânzian fu aplaudat și felicitat de toți aceia, cari au asstat la examen, cu plăcere ne alăturăm și noi la acestea.

4. Cercularul Nr. 1052—1886 p. XX. Resultatul examenului în clasa I. foarte bun. Metodul și disciplina îmbucurătoare. Este laudabil zelul dirigintului Sânzian nu numai la instruițiune, ci și la administrarea afacerilor școlare peste tot. Se simte, că este al școlii și școlii a sa. Pomăritul și legumăritul propus cu egală îngrijire de către dirig. Sânzian e în stare excelentă.

5. Cercularul Nr. 955—1887. Resultatul general foarte bun din toate obiectele în ambe clasele.

6. Cercularul Nr. 871—1888. Resultatul : foarte bun.

7. Cercularul Nr. 680—1889 examenul la școala din Hațeg a fost excelent.

8. Cercularul Nr. 590—1890 rezultatul examenului a fost foarte bun.

9. Cercularul Nr. 641—1893, p. III. Resultatul examenului a fost bun.

Curățenia școlii în toate amăruntelile și exemplară, tot așa și curtea.

10. Cercularul Nr. 690—1895 p. II : rezultatul examenului în ambe clasele a fost foarte bun.

Edificiul școlar, grădina de pomi și de legumi etc. toate în stare bună. Stupăritul încă se avântă.

Hațeg, în 15 Noemvrie, 1900

Pentru conformitate cu originalul :

Wladany Samuel,
notar-subst.

Să ne iubim!

Mătuitorul nostru Isus Christos lușii a zis învățăcelilor și apostolilor săi : „Să iubiți pe Domnul Dumnezeu și din tot sufletul și din tot cugetul și din toată inima ta, din tot sufletul și din tot cugetul tău, ear pe deapropoale să-l iubești ca pe tine însuși.” Și car zice : Să ne iubim unii pe alții și într'un gând să fim.

Din cuvintele acestea atât de frumoase putem deduce, cât de mult iubește Dumnezeu neamul omenesc și cât de mult iubește pe cei ce s'au iubesec între sine, ajutându-se unii pe alții și umblând pe cărări bune implinind poruncile sale. Căci scris este : „Purtați sarcinile unii altuia și așa impliniți legea.”

Trăind noi în viața aceasta, totdeauna în orice timp să cugetăm și să ne adușem aminte cu plăcere și cu inimă frântă să ne rugăm A-tot-puternicului Dumnezeu.

Apoi numai iubindu-ne și trăind în armonie unii cu alții ca frați și umblând cu orice preț a face bine unii altuia și din contră întristându-ne de necazurile și nevrozirile deapropoalei vom putea fi iubiți de Dumnezeu și pe care-l avem toți ca părinte.

Asemenea se va iubi pe sine, omul, când poartă grije de lucrurile sale și tot ce este în el este în ordine și în liniște și în scumpătate. Nu umblând și făcând lucruri netrebnece spre ruinarea altora și în fine a sa. Cum sunt unii cari zic : „Ei! ce'mi pasă mie de (cineva) Aron și de Șofron, am ce'mi trebuie.” De unul ca acesta, care se ține pe sine sumet și prețuește egoismul și bunătățile lui umblând pe cale neonestă, nici când și nimenea nu va putea spune că face lucruri și fapte creștinești ca să fie plăcut lui Dumnezeu și oamenilor. — Mai sunt apoi de aceia, cari se arată a fi mai buni decât în realitate, adevărați cari se laudă pe sine : Am făcut asta și ceea, fac asta și ceea, la adevărat însă ei n'au făcut nimica.

Sunt unii, cari presupun căte și mai căte lucruri și fapte rele despre alții, dar nu

se văd pe sine, că formei dănsii sunt autorii. În loc să-și recunoască slăbiciunile și greșelile sale, pune pe alții vina. Ușora ca acelora le lipsește adevărata încredere în Dumnezeu.

Lăsând toate la o parte, să ne luăm după cuvintele lui Isus Christos, care ne recomandă tuturor, să trăim în unire, în frăție și în iubire unii cu alții.

Căpruța, la Intrarea în Biserică, 1900.

Petru Kussu,
învățător.

Dela sate.

Onorată Redacțiune!

Rubrică, nu putem trece cu vederea, de a nu veni și pe această cale și a mulțami bravului și chibzuitului nostru părinte sufletesc Pavel Ana, care de un șir de ani, de când e în mijlocul nostru, numai pentru binele nostru a lucrat, îndreptându-ne pe calea cea bună, și cu sfatul său ne-a dus până acolo, de azi putem da pept... și suntem chiar respectați și de străinii conlocuitori cu noi în comună, așa d. e. acum sunt vre-o trei ani, după-școala care cuprindea clasele inferioare era într'o stare deplorabilă, ba a fost amenințată chiar cu închidere, la mijlocirea bunului nostru părinte, azi se află într'o stare foarte corespunzătoare fiind zidită după toate cerințele ce ne impun legile noastre bisericesti și civile, ear acum în timpul din urmă, văzând că corul din biserică este răzimat pe niște stâlpi foarte slabi, ne trezăm numai că într'o bună dimineață stâlpii cei slabi sunt înlocuiți cu patru stâlpi din piatră, așezați foarte frumos. Deci și pe această cale li aducem mulțamițele noastre, rugând pe bunul Dumnezeu să-l țină încă mulți ani spre binele bisericelii, școlii și poporului său.

Din toate acestea putem învăța, că până când preotul cu învățătorul și cu poporul stau în strânse legături de iubire reciprocă, până atunci pot săvârși lucruri mari, prin urmare ar fi bine, ca în tot locul capii noștri să stea în legături strânse unii cu alții și toți la oaltă să fie în relațiuni bune și cu poporul, cu atât mai virtuos, cu cât împrejurările de azi recer puteri îndoit față cu dușmanii noștri cari pe ai ce merge se tot lumulesc.

Nu putem de a nu aminti, fiind vorbă de școala a treia, că străinii se luptă din rufatul capului de a ridica școala a doua de stat, dar bunul nostru părinte ni a făgăduit, că va lucra din toate puterile în înțelegere

gimnasiului prețios de azi să i drept de publicitate și ajutorul de ce-l are azi, să i-l mărească!

Și că cei 11 Români au putut să închine miniștrilor și cu aceste surori, aceasta ne miră mult, ne isbește plăcut, ne doare!

„Români” din vorbă sunt următorii : Avram Stanca, preot cu brâu în Petroșeni, fost administrator în Popoșeni, deputat în sinodul din Sibiu, etc., Isidor Saturn, preot gr. în Merisor, unul dintre preoții noi și mai inteligenți, ba până de curând, chiar înfocat naționalist; Nic. Todoran, preot gr. cat. în Popoșeni, Ioan Preda, preot gr. or. în Sibiu, apoi minorum gentium : 3 biserici, casieri comunali, măciucași și noștri din giurul Petroșenilor, din acum celebra „Valea Jiului”...

Rău v'ați greșit misiunea, stimabilii slujitori ai bisericii și națiunii noastre!

Petroșenii sunt la granița României. Dușmanii înaintării noastre voesc, mărească acest punct, prefăcându-l într'o cetățue însemnată a ungușului, și voi vă angajați de zidari în această cetățue?

Căci de odată cu judecătoria, cu curtea funduară și oficiul de dare, se ridică și comuna la rang de orașel și vor inunda-o o droaie de slujbași și de stat și comunali, toți înțepătorii ai „ideii”!

Dar, veți răspunde, de nu vrem să mergem, ne temem că ne strică „ajutorul” de stat. De cumva așa ați răspunde, v'ați dovedi și mai săraci în duhal. Căci ajutoarele ce le dă statul azi la plățile preoților noștri, sunt date definitiv și irevocabil. Ele pot fi trase numai când pentru agitațiuni politice oare-care preot ar fi judecat în toată forma și după asta numai i-se poate trage întregirea.

Pe cât știm de prin foi, n'am ce să vă fie osândit pentru așa ceva, și încă dela aducerea legii de întregire înceace.

Eată că nici un cuvânt de scusă nu aflăm acestei rătăcirii a d-voastre, și eată pentru-șe puserăm în fruntea acestui articol, gândindu-ne la frica d-voastre, care v'a împins la Pesta în treburi așa slabe, — frică proastă!

capul. Glasul ei se aude până peste trei lotare. Ea se jeluște așa : „Săracă pădurea mea, cum pică fructul din ea” și tot așa : se jeluște cât e draga de toamnă. Să ne ferim când auzim cântarea aceasta prin păduri și să ne prindem capul, de vrem să fim teferi și să nu perim — Așa e credința.

alfa.

POEVSTEA

Unei Coroane de oțel.

Scrișă anume pentru țărâtime.

De

GEORGE COȘBUC.

XX.

Gândesc, că din cele spuse până acum și veni cu toată deslășirea atât greutățile câte le-a îndurat Domnitorul în războiu, cât și treburile ce avea să facă, precum și că pulcum își petrecea vremea.

Cu știu și altele mai multe, dar mă tem că prea le spun cu grămada și vă scot din sărăcia minții cu ele.

Dar tot nu mă rabdă inima să nu vă mai spun una. Asta însă e de veselie, că până-acum tot de grijă și de necazuri am vorbit.

In tabără sunt, din vreme în vreme, zile de sărbători ostășesti. Sărbătorile legiuite ale bisericelii nu se pot ține, căci dușmanii nu-ți dau răgaz.

In tabăra dela Plevna s'au ținut mai multe sărbători de acestea. Mai alos erau ale Rușilor, după isbânzile oștilor lor, cari se băteau cu Turcii dincolo de mare, în Asia. Am avut și noi ale noastre; cea mai de căpetenie s'a prăznuit după cucerirea cetății Rahovei.

Pe un câmp larg s'adunau oștirile, în haine de paradă. Veniau toți ofițerii; venia și Domnitorul nostru și împăratul Rușilor. La mijloc se ridica un altar, unde slujiau preoții ostășesti. Ear după sfânta slujbă li se da soldaților voe să se veseliască și să întindă horti prin vânt. Li-se da mâncare mai bună și, dacă era cu putință și câte puțin vin, căci fără vin n'are veselie haz.

Rușii își jucau Căzăceasca lor, ear Români Chindile și Brul. Dar s'amestecau, de alt-fel, și vedeai Căzaci de cei bărboși și ca halua până în pământ săriind ca țapii, de după gât cu dorobanții noștri, și jucând după fluer vr'o Cărbă. Ear pe dorobanții dincolo li vedeai săcolindu-se să joace căzăcește în rindul Rușilor, cu cari nu se înțelegeau la vorbe, dar își vorbeau într'una

și îndrugau din gură de credea că vorbesc aceeași limbă și că sunt dintr'același sat.

Domnitorul li plăcea nespus de mult să stea la horă, privind pe dorobanții și pe călărași. Și ridea în rind cu ei și se înveselia. E mare lucru pentru oșteni să știe, că Domnitorul și al oștirii împarte cu ei și grijile și necazurile, ca și veselie.

Dar mai presus de toate li însufleșea pe flăcăi gândul, că „Domnol Carol nu e mândru” cum spuneau ei și nu se ferește de obiceiurile noastre. Că noi suntem oameni de rind și nu stiu alt fel, și am lua foc cu gura pentru El, că stă între noi ca între al Lui și nu ne bagă'n seamă, că suntem țărâni!

Și aprinși de joc și îmbărbătați de flintarea între ei a Domnului, flăcăii tropotiau și se învârtiau, de nu-ți venia să crezi că ei, bieții, sunt frânți de oboseală și sunt în gura șarpelui!

Mai întindeau ei horti și într'alte zile, horti mai mici, ale unui batalion, pe ici pe colo prin vânt, după nău și după fluer. La sărbătorile ostășesti se întindea hora mare, a mil de oameni și le cântau muzicile militare.

O dată Domnitorul, într'o inspecție sosind fără veste, a găsit pe flăcăi, la Chindie. El voia să spargă hora, dar El le-a făcut semn

să joace înainte și s'a uitat la ei. Se trudeau destul bieții oameni și se luptau bine, și după vorba din bătrâni: Cine e vrednic la greutate, e vrednic și de horă.

Atunci a întrebat Domnitorul pe un sergent: Bine, băieți, nu sunteți voi destul de oboșiți, de vă mai apucați de altă trudă, de-a jocului? Ear sergentul răspunse: Așa ni-e firea, Măria Ta. La horă nimeni nu se plânge de oboșit. Și apoi destul ne bate pământul; să-l mai batem și noi pe el.

Eșise adevărat vorba între oșteni, că se bat cu pământul, nu cu Turcii, petru-că trăgeau cu pușca tot numai în pământul după care s'ascundeau Turcii. Ear cum li isbiau Turcii de după pământ ridicat, și cum pieriau sormanii prin șanțuri sub pământ, șiceau că se bat cu pământul. Și sergentul bine a spus, că vreau și ei să bată pământul, dacă nu alt-fel, măcar cu picioarele la horă.

Câte odată mai veniau și Bulgarii de prin satele vecine, la horă. Și tot pe partea unde era oșterea Românilor se îngrămădian horile și veselile. Pe lângă pricina, că Români jucau mai mult, era altă pricină mai mare: aici era biserică. Câte sate erau împrejurul Plevnei, mai aproape, ori n'aveau biserică, ori le aveau vechi și nelucrate.

cu domni învățători și cu P. O. dn. inspector tractual Assente Chirila, care de multe ori bucuros vine în fața locului fiind vorba de-o afacere școlară-bisericească, ridicându și diurnele abia la un an numai, ba de multe ori chiar și mai târziu, ca astfel și dînsul în înțelegere cu cei de sus-numiți să zădărnicească planul cel atât de rău urmat din partea străinilor în contra școlii și bisericii noastre gr. or. rom. Așteptăm cu credință în Dumnezeu, ca și planul acesta din urmă să-l vedem realizat în favorul nostru confesional.—Dumnezeu să ajute.

Tauf, la 4 Decembrie st. n. 1900.

Ioan Hedian, Georgiu Abrudan,
epitrop. inv.
Georgiu Berar.

PARTEA ECONOMICA

O ușurare pentru economii săraci.

Atragem prin aceasta luarea a-minte a economilor noștri mai săraci asupra unei ușurări ce legea li-o dă.

Se știe, că fiecare păreche de boi de cărușie (nu și boi ce nu-i folosim la tras), sunt puși la dare de drum cu câte 6 coroane (3 fl.) pentru drumurile comitatense (pe alurea poate o fl și mai mult).

Se știe și aceea, că mulți dintre plugarii noștri țin vaci, și boi nu, și cu câte două vaci se ajută în cărușile lor. Căci vaca, când trage, e bou, dar după aceea ear e vacă și-i dă bietului om lapte și vițel.

Nu se știe însă aceea de acești sârmani țărani, pe cari sărăcia îi face să se slugărească cu vacile și să nu țină boi, nu știu ei aceea, că ei cu vacile lor nu pot fi puși la dare de drum tot atât de mare, ca și cei cu boi, ci numai pe jumătate!

În comitatul Hunedoarei, de pildă, purtătorul de socoteli despre dările comitatense, a trimis pe la mijlocul lunii Noemvrie tuturor primăriilor câte-o listă, în care sunt înșirați toți economii din comună, cari sunt puși la darea de drum de 6 coroane după părechia de vite de tras. Primăriile au primit poruncă deosebită, ca să facă cunoscut în sat, după obiceiul locului, sau ținând lista la casa satului, sau vestind cu doba, că se află acolo, pentru-ca cei interesați să se poată uita în ea între zilele din 26 Noemvrie până la 4 Decembrie, și de se vede cineva pus cu dare mai mare decât e cu dreptate, să recureze până la

toare. Ear la Poradim, unde locuia Domnitorul, era o biserică frumoasă și mare, și avea clopote.

Ear cele-lalte biserici n'aveau clopote, căci Bulgarii din împărăția turcească nu aveau voie să pună clopote în turnul bisericii.

Biserica din Poradim o făcuse Domnitorul cu cheltuiala Sa. Adusese lemnăria și piatra din Oltenia, adusese meșteri zidari și zugravi din Turnu-Măgurele, cumpărase icoane și odăjdii și-a dat Bulgarilor și un preot.

Când s'a sfîșit biserica, au alergat Bulgarii de prin toate satele, căci acum întâia oră, după mult amar de ani, au auzit earșii cântece de clopot la o biserică de a lor.

Vrednicia Domnitorului s'a arătat lumii și prin clădirea bisericii acesteia. El nu se gândia numai la răboiu, ci la multe-multei deodată. Ducea grija și de sufletele creștinilor, și le-a făcut casă de rugăciune. Și între multe laude ce l-se cuvin, o are și pe aceea, că în țara Bulgarilor, El a făcut lui Dumnezeu cea dintâi biserică deplină.

(Va urma.)

4 Decembrie. De pildă eu aveam est-an 4 boi, sau doi boi și doi cai, și eram pus la dare pentru două părechi de vite de tras, ear acum am vîndut caii sau o păreche de boi și mai am numai o păreche, deci trebuie să fiu șters pe anul ce vine dela dare pentru părechea a doua de trăgători.

Un notar român a trimis o știre la foaia „Bunul Econom” dela Orăștie, ca să afle țărani români din comitat, cari cetesc această foaie, despre publicarea acelei liste, dar tot-odată le spune și aceea, că cei ce n'au boi de tras, ci se slugăresc în cărușile lor cu vaci, nu-s datorii a plăti 6 coroane de părechea trăgătoare, ci numai 3 coroane, căci așa a hotărît ministrul de comerț în 1896 sub Nrul 45.909, din privilegiul unei pricinii de acest fel ajunse până la el. Ministrul a zis, că vacile peste tot nu pot fi socotite ca animale de tras (cum sunt boii și caii, dacă ai căruță la cai), și decum-va stăpânul lor trage cu ele, au să fie puse la dare numai pe jumătate ca boii.

Și acum iată ce s'a întemplat: Mai mulți oameni din comuna Folt, notariatul Bobâlniei, în comitatul Hunedoarei, cetind știrea în „Bunul Econom”, au alergat la notarul să înștiințeze recurs contra dării de 6 cor. căci ei au numai vaci de tras. Erau vre-o 20 de inși.

Notarul, un ungar fără inimă pentru bietul popor român, când i-a vîndut și a auzit ce vreau, a început a înjura pe oameni cum știa el mai zdrăvan, a înjura la popi și dascăli, care i-au învățat, și la foaia care a scris asta, amenințând că va arăta la solgăbrău ca să bage în temniță pe redactorul ce scrie așa ceva în foaie, rescuțind oamenii contra dării!

Etă un om, care e intruparea slujbașilor noștri fără Dumnezeu și fără suflet.

Datorința lui a fost să trimită listele de cari vorbim prin sate și să bată doba ca să știe oamenii să vie să se ușureze de o sarcină nedreaptă, ear el în loc de asta, — le trage de sfîșii când ei luminează de foile noastre binevoitoare se duc la el să-și caute dreptul!

Am scos la iveală faptul, pentru-ca să-și însemneze cetitorii noștri, căci același lucru ce s'a făcut în comitatul Hunedoarei în zilele astea, trebuie să se facă în fie-care comitat cătră sfîșitul anului.

Cei de sus dau porunca, dar micii satrapii, notarii și ajutoarele lor, o lasă să zacă neștiută, ca să nu aibă ei de lucru cu îndreptarea greșelilor!

Economii din comitatul Hunedoarei, cari până la 1 Decembrie n'au făcut recurs în sate ca cele din notariatul Bobâlniei, să nu creadă că au pierdut terminul de recurs, căci de vreme-ce știrea că lista e pusă spre vederea tuturor la primărie, nu s'a făcut în sat, apoi nici terminul nu-i obligă. Ei să se plângă la comitat și să ceară să le pună alte zile de privire în listă, și apoi să recureze toți cei nedreptățiți.

Asemenea alții din alte comitate, cari de ani de zile poate nici n'au auzit de acest lucru, să se intereseze de el, să-l scormonească și să vadă să nu fie trași în dare pe nedrept. Asupra slujbașilor vinovați facă arătate. Arătările, și unele și altele, înainteze-le scrise românește, că ele se primesc și la comitat și la oficial de dare, și trebuie să le primească.

Folosii-vă, oameni, de dreptul nostru, și din acela nici o iotă nu lăsați nimărui!

Cultura sfecei.

De

Dr. N. O. Popovici-Lupa.

Cultura sfecei de zahar.

Foloasele culturii sfecei.—Agricultura, ca și întreaga economie a popoarelor, a suferit în cursul veacurilor schimbări foarte mari, cari abia se bagă de seamă în viața unui singur om, dar istoria diferitelor neamuri ne spune, că în cele mai multe cazuri agricultura strămoșilor noștri se deosebia cu mult de a noastră.

Chiar de am fi lipsiți de învățămintele istoriei în această cestiune, sunt fapte petrecute în zilele noastre și cari ne fac o idee deplină de cum s'a schimbat agricultura unui popor: diferitele țări nu sunt deopotrivă de înaintate; de asemenea și agricultura lor nu se află la același grad de propășire; pe când la unele pământul se folosește mai cu seamă prin pășunare de către vite, la altele din contră se ară, se seamănă și se cultivă pe el grâne și alte plante.

Cu chipul acesta țările mai puțin înaintate înfățișează tot atâtea grade de schimbare înceată, prin care a trecut agricultura țărilor mai înaintate. Această stare de lucruri ne încredințează, că pentru unul și același popor la început agricultura era întemeiată mai mult pe păstorie, grânele se cultivau cu deosebire pentru trebuințele casei. Incețul cu incețul însă cultura grânelor se întinde, din care cauză pământul sărăcește.

Cultivatorii venind la idea de a-l lăsa să se odihnească, s'a născut astfel ogorul, pe care îl putem privi ca începutul unui restimp nou în propășirea agriculturii.

Mai târziu nevoile timpului și cercetările științifice au arătat, că foloasele ogorului se pot dobândi cu prisosință prin cultura unor anumite plante, în deosebi a plantelor prășitoare. Prin urmare, este drept să zicem, că introducerea lor în agricultură desparte o vreme de alta, anume este începutul agriculturii noue, cu care se fălesc țările înaintate, de pildă Austria, Franța, Germania, etc.

Sfecla, fie de nutreț, fie de zahar, face și ea parte din numărul plantelor de prășită, cu cari împărtășește foloasele ogorului.

Foloasele culturii sfecei se pot arăta pe scurt în următoarele cuvinte:

1) Prin lucrările pregătitoare, anume prin arătură, grăpat, etc. pământul se măruntă, se afânează, și ține apă mai multă; prin urmare rabdă mai bine și mai îndelungat la secetă;

2) Tot prin lucrările mai sus amintite, precum și prin lucrările de întreținere (săpat, prășit, etc.), pământul se aerisează bine; aerul face ca tericiul (humusul) din pământ să putrezească și să pregătească hrană nouă pentru plante.

3) În sfîșit cultura sfecei, ca și a tuturor prășitoarelor, curăță pământul de buruieni.

Afară de aceste foloase (tehnice), cultura sfecei mai are și altele economice.

Sfecla de zahar are o înflurire mare asupra gospodăriei sau stărei

economice a unei țări: acolo, unde sunt împrejurări priincioase culturii ei și desfacerei zaharului, se înființează fabrici (de zahar) și cu acestea se deschid capitaluri însemnate, care în alte afaceri nu mai aduc vreun multumitor. Din punctul de vedere al gospodăriilor agricole în practica cultura sfecei, în multe țări, nu se poate înlătura.

Fabricațiunea zaharului dă un lucru și iarna lucrătorilor agriculturii prin urmare îmbunătățește starea lor. În sfîșit produsul acestei fabricațiuni, zaharul, se ieftinește prin întinderea culturii sfecei; zaharul vine ast-fel din ce în ce un nutritiv obștesc.

Fabricațiunea zaharului preface sfecla—un produs brut, greu de transportat — într'un articol, care se poate duce la depărtare, fără a pierde nimic din preț.

Prin cultura sfecei de zahar agricultorul folosește mai bine lucrătorii și vitele.

Fiind-că zaharul se produce în face) în sfeclă numai din materii, cari le ia din atmosferă și din apă pământului, cu zaharul vîndut nu pierde nimic din avuția pământului, dacă resturile dela fabrică se restituie înapoi cultivatorului spre a le înbuința în hrănirea vitelor și dacă noiul vitelor se cară pe câmp.

De alt-fel aceste rămășițe înțeleg ducesc o nutrire mai chibzuită a vitelor.

Cultura sfecei de nutreț, pe lângă foloasele tehnice, adică pelangă în hrănirea bine-făcătoare asupra calităților și rodniciei pământului nu mai are din punctul de vedere economic, decât folosul, că cu sfeclă de nutreț se poate alcătui pentru vite o hrană mult mai profitabilă.

Introducerea culturii sfecei în noi în țară atîrnă de împrejurări, pe care noi cu greu le putem schimba: sfecla de nutreț se poate cultiva aproape pretutindeni și este de dorit chiar, ca să se cultive, căci pentru hrana vitelor în timpul ernelor noi nu avem în cele mai multe cazuri un alt nutreț de felul sfecei, adică un nutreț apos, care este neapărat de lipsă pentru compunerea hranei boierilor și a vacilor de lapte.

Sfecla de zahar însă nu se poate cultiva, decât înființându-se fabrici, care la rîndul lor cer împlinirea a două condițiuni de căpetenie: capital și brațe îndestulătoare, pe lângă pământ bun și cunoașterea amănunțită a culturii sfecei.

Pământul nostru este din fire foarte bun; din această pricină idea înființării de fabrici de zahar a luat un avînt însemnat, ceea-ce va avea de urmare o întindere a culturii sfecei de zahar și o schimbare adîncă a felului pământului agricol. De aceea cred că nu greșesc, zicînd, că: înțelegerea culturii sfecei poate fi privită ca începutul unui restimp nou în înaintarea agriculturii române.

(Va urma.)

Invitare la abonament

Deschidem prin aceasta abonament pe al doilea semestru la

„TRIBUNA POPORULUI“

Cu condițiunile de abonament, însemnate și în fruntea foii, cari sunt cele următoare:

In Monarchie:

Pe un an Cor. 20.—
 Pe 1/2 an 10.—
 Pe 1/4 an 5.—
 Pe o lună 2.—

Pentru România și străinătate:

Pe un an franci 40.—

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebit, ca foaie pentru popor, cu cor. 4 pe an, având o întindere de 8 pagine, cele 4 pagine ale foii de zi, plus un adaus poporal de 4 pagine.

Domnii abonenti sunt rugați a grăbi cu reînnoirea abonamentelor pentru regulata expedare a foii.

Abonamentele se fac prin mandate postale și anumit pentru un timp, care începe cu prima și se termină cu ultima luni.

Este în interesul dlor abonenți, ca adresele să fie însemnate cât se poate de corect și legibil. Domnii abonenti vechi sunt rugați a lipi pe mandatul postal adresa tinărită dela fâșiile, în cari li-s'a trimis „Tribuna Poporului“ până acum.

Administrația

„TRIBUNEI POPORULUI“

Caută aplicație

În vre-o cancelarie ca scriitor, sau î-și oferă serviciile ca conducător de cor, ori cantor bisericesc, basat pe cunostințele câștigate ca învățator în decurs de 18 ani, în care timp a înființat 14 coruri vocale, vorbește pe lângă limba română și pe cea germană și sârbă. Reflectanții a se adresa la Traian Bratescu dirijinte de cor în Gluj (Görögtemplom-utca 6)

Tipografia „Tribuna Poporului“ arangiată fiind cu material nou primește spre executare:

Tipărituri de bancă,	Cărți, Broșuri,	Ori-ce tipărituri.
Invitări la nunta,	Anunțuri funebre, etc.	

Cele mai moderate prețuri!!

Banca generală de asigurare mutuală. „TRANSILVANIA“

438 28-59

ÎN SIBIU.

asigurează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

1. în contra primejdiei de foc și de exploziuni; clădiri de ori-ce fel, mărfuri, produse de câmp, mobile ș. a.;
2. pe viața omului în toate combinațiunile, precum: asigurări de capitaluri în cazul morții și pentru terminuri fixate, de zestre și de rente.

Deslusiri se dau, și oferte de asigurări se primesc din comitatele: Arad, Bichiș, Bihor, Călnad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal

Agentura principală din Arad.

Strada (Széchenyi Nr. 1. casa dlui avocat Dr. Virgil Bogdan etagiul II.) precum și prin agenturile cercuale și speciale.

Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile

imprumuturi ieftine amortisaționale cu amortisație de 18-50 a-1.

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertesc datorii vechi, de asemenea la dorință anticipiez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși înși i-am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de imprumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ și proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de imprumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4% 4 1/2 și 5%,

pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de imprumut pe imobile și moșii 438 28-28

Szűcs F. Vilmos

ARAD, Fă-ut Nr. 5, viz-à-viz cu moara Széchenyi.

Respons se dă numai dacă la întrebările ce se fac se adună și marcă postală.

TEE

rusescă veritabilă dela frații

POPOFF K. & C. din Moseva.

Furnisorii curților regale:

Greciei, Svediei, și Norveghiei, Belgiei și României. Singurul deposit principal în Arad și province la drogăria

VOJTEK și WEISS
 în ARAD.

Calități excelente în

R u m u r i

cu sticla și măsurat, deasemeni se află săpunuri, pravuri pentru dame, apă pentru dinți, perși pentru dinți, apă pentru păr și diferite miresme pentru odăi, cu cele mai moderate prețuri.

521 6-10

Cel mai ieftin izvor de cumpărare în artieli de fer.

Czigelbrier și Berta

Arad, Andrassy-tér Nr. 3.

Prăvălie cu negoț și unelte de fer
 pentru comerciu și industrie.

Numărul telefonului pentru oraș și comitat 386.

Adresa telegrafică: Czigelbrier.

Recomandăm marele nostru magazin cu tot soiul de negoț de fer, ferării la edificii și mobile, mașine de fert (sparmerturi), cuptoare de fer și unelte pentru toate ramurile industriei.

În arangiamente de culină artieli economice, unelte pentru lucrarea viilor, cuțite de altoit. Pompe contra perensoperei. Patine asortiment bogat.

Unicul reprezentant în Arad al fabricii de mașini economice Hofherr și Schrautz.

Cu consemnare de prețuri curente și cu preluare de spese servim gratuit

527 2-10

Comandele și în provință se execută prompt.